

L'aposta editorial

Una droga anomenada Elena Ferrante

Qui s'amaga darrere el nom de l'autora d'aquesta brillant tetralogia que ara apareix en català?

NÚRIA ESCUR
Barcelona

S'ha convertit en addicció. Ferrante és el fenomen literari actual més envoltat de misteri i se salva de quedar-se només en una maniobra precisament perquè la qualitat de la seva escriptura ha unificat el criteri de prestigiosos crítics. Segons *Chicago Tribune* els personatges de les novel·les de Ferrante són excepcionals. "Tan torrencials com Tolstoi, tan precisos i infal·libles com els de Flaubert". Per *Vogue* ha estat la ficció amb més impacte dels darrers deu anys. *The New York Times* assegura que Ferrante, com Alice Munro o com Doris Lessing, dues premis Nobel, atrapa, captura, com pocs, la complexitat i la textura del dia a dia, la quotidianitat de la dona contemporània.

No sabem del cert qui és Elena Ferrante, no sabem si és dona o home, ni quina edat té o la seva nacionalitat. I aquesta condició secreta, a més de ser un ganxo comercial innegable, l'ha dotada d'una capa misteriosa que alguns voldrien aixecar. En el seu cas, per sort, la literatura se sosté amb la mateixa literatura. No necessita res més.

És innegable que les seves novel·les napolitanes tenen molta gent pendent. S'ha convertit en l'autora més celebrada dels darrers temps, els editors li han donat la benvinguda com una nova Elsa Morante. De fet, en una en-

trevista concedida (per correu electrònic) a *Vanity Fair*, l'autora declarava que havia escrit la seva tetralogia napolitana sota l'encanteri de *Mentida i sortilegi*, d'Elsa Morante.

Després de sortir publicada en castellà, per Lumen, per fi en tenim la versió catalana. La Campaña va comprar la tetralogia sencera i el seu primer volum, *L'amiga genial*, sortirà a la venda a començaments de desembre. Al març es publicaran *Història del nou cognom* i *Història de qui fuig i de qui es queda*. Finalment, al juny arribarà a les llibreries *Història de la nena perduda*, el volum que tanca el projecte. La seva editora, Isabel Martí, va intuir aviat que "si Ferrante t'agafa ja no et deixa anar", i ella i el seu equip han fet una feina magnífica.

Algunes veus ja asseguren que Ferrante és, en realitat, una napolitana de naixement que després d'una temporada a Grècia es va instal·lar a Torí. S'atreveixen a apuntar que té fills, està separada, viu sola i és llicenciada en filologia clàssica. Que és escriptora, professora, traductora. Que ha superat la frontera dels seixanta anys. Les poques entrevistes que ha concedit –cinc en total– han tingut lloc per correu electrònic i només els seus editors italians l'han vista en persona. Si algú la coneix, li segueix el joc i guarda silenci.

Si us disposeu a llegir els quatre lliuraments de Ferrante primer trieu la butaca i després agafeu paper i llapis. Necessitareu anotar tots aquells detalls del ge-

gantí mosaic que, segur, se us podrien escapar. Cada un dels llibres de la tetralogia desplega un entramat doble. El primer, de llocs (Florència, Nàpols, Milà, Montpeller, Bordeus) i el segon de sentiments (marits, amants, exmarits, fills, avis, sogres).

Ferrante ens sotmet a passions i violències, esperances i frustra-

LA IDENTITAT CAMUFLADA
"No sabem del cert si l'autor és home o dona, ni la seva edat o nacionalitat"

ELS SENTIMENTS, A FONDS
"Malgrat que deu molt al neorealisme italià, el miracle d'explorar-lo és ben seu"

ELS ADMIRADORS
Ha rebut elogis de Zadie Smith, Juan Marsé o Ken Follet, entre d'altres

cions, a cada punt i a part. Per això alguns analistes literaris no han dubtat a dir que la història d'amor que narra és de magnitud èpica. Malgrat que li deu molt al neorealisme italià, hi ha un miracle ben seu: extreure el dramatisme de la pura quotidianitat. Explorar a fons els sentiments. A la

intriga del thriller hi afegeix l'addicció del serial i la profunditat del sentiment. Diuen que corregeix poc. Que li agrada escriure des de l'estómac. Ja li han dedicat elogis Zadie Smith, Juan Marsé o Ken Follet.

La Lina (Rafaella Cerullo) i la Lenú (Elena Greco) neixen el mateix dia del mateix mes del mateix any en un barri humil de Nàpols. Són la cara i la creu de la mateixa moneda. O les dues cares d'una mateixa dona. Una heura que creua les fulles. La Lila, la morena inquietada, perversa i inconstant. La Lenú, la rossa tranquil·la, senzilla i empàtica. La Lila guiada per l'intel·lecte; La Lenú per l'emoció.

És ella, la Lenú, qui ens relata la història, qui diu que se sent fascinada i inferior davant la Lina i qui sembla que té més punts de contacte amb l'autora que l'ha creada. Els seus traductors –que tampoc no han pogut tenir relació directa amb Ferrante– opinen que la Lenú és, amb certesa, l'àlter ego de Ferrante, i que és molt probable que hi hagués, en la realitat, aquesta amistat entre dues amigues que es forja a la infantesa i continua gairebé fins a la jubilació.

La història comença a l'època actual, quan la Lenú, escriptora famosa, rep la notícia de la desaparició de la seva amiga d'infantesa, la Lina. Aleshores inicia un camí de regressió, un exercici de memòria. Al llarg de la seva vida totes dues van compartir experiències comunes, de la maternitat a nits de festa com aquella fatídica en què la Lina es va embolicar

Una gran narradora

ANÀLISI

Robert Saladrigas

A hores d'ara ja ningú no dubta sobre que Elena Ferrante és una gran narradora, segurament la revelació més transcendent –amb l'alemany W.G. Sebald– de la narrativa europea de l'últim quart de segle. Fem memòria. Ferrante va publicar la seva primera novel·la, *El amor molesto*, el 1992, seguida de dues més, *Los dí-*

as del abandono (2002) i *La hija oscura* (2006), traduïdes al castellà. Tres obres francament excepcionals que van ser reunides en un sol volum amb el títol *Crónicas del desamor* (2013). Va ser llavors quan molts lectors avui devots vam descobrir l'existència d'algú anomenat Elena Ferrante, la veritable identitat del qual era un misteri voluntàriament preservat. Ja fos dona o home –sempre he apostat per la seva condició de dona– estava clar que literàriament pertanyia a l'estirp dels Salinger, Pynchon, Cormac

McCarthy –o l'autor que s'amagava rere l'heterònim Evan Dara–, creadors rigorosos que fugen dels aparadors, les bambolines i tot allò que impliqui banalitat. El

"És, segurament, la revelació més transcendent de la narrativa europea en l'últim quart de segle"

màxim que podem conjecturar d'Elena Ferrante, sigui qui sigui, és que va néixer el 1943, i probablement a Nàpols.

Perquè resulta que mentrestant Ferrante s'ha convertit en la gran narradora inqüestionable de les lletres italianes –i europees–, després de publicar la tetralogia napolitana que narra les vides de dues nenes nascudes en un suburbi pobre de la capital de la Campània a mitjan segle passat. Vet aquí els quatre títols: *L'amiga genial*, *Història del nou cognom*, *Història de qui fuig i de qui es que-*

#tuitsdecultura

¿Soñaba Picasso con ovejas cubistas?

@jorgecarrion21
Jorge Carrión Escriptor

Yo no sé si algunos comentan la actualidad o nos ponen al tanto de una partida de Risk que están jugando.

@sergiodelmolino
Sergio del Molino Escriptor

Si deixem de viatjar, sortir i gaudir de la vida amb normalitat, donem als terroristes el que volen... no deixis que et controlin la vida!

@AndieMacDowell3
Andie MacDowell Actriu

Cobardía: dicese cuando candidatos a la presidencia eluden pronunciarse antes de las elecciones sobre una posible intervención militar.

@TrisUlloa
Tristán Ulloa Actor

Nàpols. Algunes veus asseguren que Ferrante és una napolitana llicenciada en filologia, separa-

da, amb fills. La seva tetralogia detalla la vida quotidiana napolitana en diverses dècades

amb en Lino i la Lenú amb el pare de la Lila. Passant per un fet essencial, punt d'inflexió de tota la narració: comparteixen un mateix home, en Nino, personatge conegut dins l'àmbit universitari –dirigeix un institut d'investigació– i amant de totes dues en èpoques diferents.

Les protagonistes de la tetralogia de Ferrante són gairebé antagòniques. Fins i tot la maternitat la viuen de maneres oposades. La Lila, aliena al nadó i amb un record terrible del part; la Lenú còmoda amb el seu, el part plàcid de l'Imma. I la veritable tragèdia: la desaparició de la Tina, la filla de la Lila. No hi ha proves d'accident ni crim. Només la desaparició. Algú, anys després, l'atribuirà als germans Solara, ombra de la màfia.

Hi ha qui apunta que aquesta és una de les raons de l'autora per silenciar la seva identitat: assignatures pendents amb grups capaçs de pressionar qualsevol, amenaces velades, antigues picabaralles. Tot i això ella sempre eludeix aquest supòsit. “No temo res en especial, em sembla interessant que es valori la literatura per si mateixa, sense condicionants”.

Tot i que la Lenú pot estimar i odiar alhora la Lina, intenta mantenir un cert equilibri en la seva vida. Admira el seu còmplice, la seva amiga d'infantesa, precisament perquè encarna el contrari d'ella mateixa. La Lina, per la seva banda, més difícil, més rotunda, reconeix el seu caos personal i la seva incapacitat per a certes coses. “Amb mi l'amor no resisteix”, arriba a afirmar. “En mi no resisteix l'amor per un home, ni tan sols resisteix l'amor pels fills, no triga a foradar-se”. La protagonista arriba a dir que a en Nino, durant un temps, se'l va estimar més que a les seves pròpies filles.

Del 1976 a 1979 la Lenú torna a Nàpols, la seva ciutat natal (va néixer a Campània, Ferrante,

com diuen?) mentre continua instal·lada en el compromís polític. El 1995 deixa Nàpols i lloga una casa sobre el Po. La tetralogia es tanca amb l'entrada del segle XXI, la Lenú es queda sola, la seva filla Imma s'instal·la a París i les altres dues a Boston, amb el seu pare. La construcció d'aquest final de personatge i paisatge respon a una veritable enginyeria literària per a la qual Ferrante es mostra molt hàbil.

I a qui li tornin els dubtes sobre la seva autoria cal recordar-li que, quan finalment s'ha llegit, aquest detall és el que menys importa al lector. Com explicava el crític Robert Saladrigas, sigui qui sigui, vingui d'on vingui, es tracta d'una escriptora excepcional, comparable a creadors d'autèntica fusta que fugen del soroll i l'artifici de la fama i només –només!– pretenen legitimar el seu propi concepte del món”.

I si tota aquesta profunditat en

EL DIFÍCIL COMPROMÍS

“Amb mi l'amor no resisteix, ni el filial; no triga a foradar-se”, reconeix la Lina

RELACIONS SOCIALS

Ferrante s'estima més “no formar part del cercle dels que se senten triomfadors”

el missatge femení estigués escrit per un o més homes? I si Ferrante, en realitat, fos una veu masculina? Alguns han arribat a assenyalar l'autor napolità Domenico Starnone com la persona darrere el nom que firma, malgrat que ell ho nega repetidament. I si fossin dues dones escrivint?

Una de les poques declaracions que ha deixat Ferrante per defensar el seu anonimats és que s'estima més “no formar part d'un “cercle de gent que se senten triomfadors”. Se sent millor. Lliure per acostar-se als límits de qualsevol cosa sense que ningú li demani explicacions. Sigui qui sigui, la seva literatura ja ha anat molt més enllà de la seva autoria.●

da i *Història de la nena perduda*, que contenen la història de les dues noies explicada per una d'elles des de gairebé el llindar de la vellesa, la dura realitat de la gent del barri napolità, de la mateixa ciutat i encara del país, Itàlia, en ple salt d'un mil·lenni a l'altre. En aquesta tetralogia producte d'un formidable projecte narratiu dut a terme en poc temps, amb notòria claredat d'idees i un poderós esforç, Elena Ferrante consolida definitivament el seu prestigi, que no ha fet més que créixer d'una manera espectacular.

Està demostrat que sobretot l'emmotllament dels seus personatges femenins, les protagonistes de les tres primeres novel·les i

les dues (Lenú i Lila) del recent quartet, remet a un talent pictòric excepcional. Vegeu, a més, amb quina intel·ligència assumeix la tradició neorealista i administra l'ús de la llengua italiana i el dialecte napolità. És que només una dona –deixem de banda els referents de Flaubert, Tolstoi o Clarín– pot arribar tan al fons del desenvolupament físic, emocional i intel·lectual d'altres dones i descriure la seva complexitat amb les paraules justes i més senzilles?

Tornant al principi, l'únic cert és que en només uns quants anys Elena Ferrante s'ha erigit en una gran narradora. I és en qualitat d'això que s'ha imposat al mercat. És un descans proclamar-ho.●